

Komisija za pripremu prijedloga za izbor u zvanje naučnog savjetnika

VIJEĆU INSTITUTA ZA JEZIK
UNIVERZITETA U SARAJEVU

IZVJEŠTAJ KOMISIJE ZA IZBOR U ZVANJE
NAUČNOG SAVJETNIKA

Vijeće Instituta za jezik na sjednici održanoj 5. 12. 2024. godine donijelo je Odluku o raspisivanju konkursa za izbor u naučno zvanje naučni savjetnik, broj: 01/584/24, nakon čega je na sjednici održanoj 22. 1. 2025. godine Vijeće donijelo Odluku broj: 01/38/25 o imenovanju Komisije za izbor u zvanje naučnog savjetnika u Institutu za jezik Univerziteta u Sarajevu u sljedećem sastavu:

1. Dr. sc. Alen Kalajdžija, naučni savjetnik na Institutu za jezik Univerziteta u Sarajevu, naučna oblast: *lingvistika – bosanski, hrvatski i/ili srpski jezik*, predsjednik;
2. Prof. dr. Lejla Nakaš, redovni profesor na Odsjeku za bosanski, hrvatski i srpski jezik Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, naučna oblast: *bosanski, hrvatski i srpski jezik, Historija jezika* (predmeti: Staroslavenski jezik, Historija književnog jezika I i II, Uvod u slavistiku, IP Jezik sevdalinke, IP Jezičke odlike balade o Hasanaganici), član;
3. Prof. dr. Ismail Palić, redovni profesor na Odsjeku za bosanski, hrvatski i srpski jezik Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, naučna oblast: *bosanski, hrvatski i srpski jezik*, član.

Prema tekstu konkursa objavljenog u listu *Dnevni avaz* u petak 27. 12. 2024. godine i na internetskoj stranici Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu te na internetskoj stranici Univerziteta u Sarajevu, minimalni uvjeti za izbor u zvanje naučnog savjetnika jesu: VSS, fakultet s odsjekom za bosanski, hrvatski i/ili srpski jezik; naučno zvanje doktora nauka iz oblasti za koju se bira; najmanje tri godine provedene u zvanju višeg naučnog saradnika; najmanje osam naučnih radova iz oblasti za koju se bira objavljenih u priznatim publikacijama; najmanje dvije objavljene naučne knjige i originalni naučni uspjeh kao što je naučni projekt, patent ili originalni metod, sve nakon izbora u zvanje višeg naučnog saradnika. Izbor u zvanje naučnog savjetnika vrši se trajno. Pored općih uvjeta predviđenih Zakonom o radu, propozicije su da kandidati ispunjavaju i uvjete utvrđene članom 31. Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti (*Službene novine Kantona Sarajevo*, br. 26/16).

Uvidom u dostavljenu dokumentaciju i Potvrdu o potpunosti i blagovremenosti pristiglih prijava, broj: 01/25/25, od 16. 1. 2025. godine, dostavljenu od sekretara Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu, Komisija konstatira da se na konkurs za izbor u zvanje naučnog savjetnika Instituta za jezik, oblast *lingvistika – bosanski, hrvatski i/ili srpski jezik* prijavio jedan kandidat – dr. sc. Jasmin Hodžić, trenutno viši naučni saradnik Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu, koji ispunjava sve Zakonom propisane uvjete.

Prijava je blagovremena, uredna, potpuna i usklađena s uvjetima koji su propisani konkursom.

Na osnovu detaljnog pregleda i analize prijave i dostavljene dokumentacije, Vijeću Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu podnosimo sljedeći

IZVJEŠTAJ s prijedlogom odluke o izboru

Komisija za izbor u zvanje naučnog savjetnika konstatira da je prijavljeni kandidat dr. sc. Jasmin Hodžić, viši naučni saradnik Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu, dostavio svu potrebnu dokumentaciju kojom se potvrđuje da su svi traženi uvjeti za izbor u zvanje naučnog savjetnika ispunjeni, pri čemu je priloženo sljedeće:

1. Prijava na konkurs, svojeručno potpisana,
2. Rodni list, ovjerena fotokopija,
3. Uvjerenje o državljanstvu, ovjerena fotokopija,
4. Diploma doktora lingvističkih nauka, ovjerena fotokopija,
5. Dokaz (fotokopija) o objavljenim člancima relevantnim za izbor,
6. Dokaz o objavljenim autorskim knjigama relevantnim za izbor,
7. Biografija s bibliografijom,
8. Dokaz o izboru u zvanje višeg naučnog saradnika (ovjerena fotokopija),
9. Spisak projekata, patenata ili originalnih metoda iz oblasti za koju se vrši izbor.

Pored navedenog, u vezi s kandidatom dr. sc. Jasminom Hodžićem, višim naučnim saradnikom Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu, Komisija posebno ističe sljedeće podatke:

- da je 10. 01. 2017. godine odbranio doktorsku disertaciju na Odsjeku za bosanski jezik i književnost Fakulteta humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, stekavši titulu doktora humanističkih nauka, oblast lingvistika;
- da je 26. 4. 2017. godine na Institutu za jezik Univerziteta u Sarajevu izabran u zvanje naučnog saradnika, oblast lingvistika (bosanski, hrvatski i/ili srpski jezik);
- da je 27. 1. 2021. godine na Institutu za jezik Univerziteta u Sarajevu izabran u zvanje višeg naučnog saradnika, oblast lingvistika (bosanski, hrvatski i/ili srpski jezik) i da je u ovom zvanju dosada proveo više od tri godine;
- da je dosada učestvovao na šezdeset (60) naučnih konferencija, a osamnaest (18) od prethodnog izbora;
- da je ukupno objavio sedam (7) knjiga iz lingvistike i šezdeset (60) autorskih radova;
- da od prethodnog izbora u zvanje do danas ima objavljene četiri (4) knjige i petnaest (15) autorskih članaka u priznatim publikacijama, od čega je deset (10) radova u indeksiranim naučnim časopisima i pet (5) radova u zbornicima s međunarodnih naučnih konferencija;
- da je četiri godine proveo u zvanju asistenta na matičnoj oblasti na Univerzitetu „Džemal Bijedić“ u Mostaru;
- da je u svojstvu nastavnika dvije akademske godine radio na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu te da već četiri godine radi kao gostujući profesor Univerziteta u Novom Pazaru;

- da je objavljivao naučne i stručne članke u važnijim indeksiranim časopisima u zemlji i inostranstvu;
- da je aktivno sudjelovao u pripremi, vođenju i realizaciji projekata Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu.

Shodno iznesenom, u nastavku se daju precizniji podaci.

Biografija

Jasmin Hodžić rođen je 9. 3. 1984. godine Stocu. Nakon osnovnoškolskog obrazovanja u Stocu, Jablanici i Mostaru, završava Elektrotehničku školu u Mostaru 2003. godine. Doktorsku disertaciju *Tipovi sintaksičkog ambigviteta u bosanskom jeziku* odbranio je 10. januara 2017. na Fakultetu humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru. Na istoimenom Fakultetu 2013. godine stekao je zvanje magistra humanističkih nauka iz područja lingvistike, odbranivši magistarski rad *Sintaksičko-semantička analiza katenativnih glagola u bosanskom jeziku*. Na Odsjeku za bosanski jezik i književnost Fakulteta humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru 2009. godine stekao je diplomu profesora bosanskog jezika i književnosti. Nakon stjecanja diplome, kao srednjoškolski profesor predavao je Bosanski jezik i književnost u Karađoz-begovoj medresi u Mostaru, te u Mašinsko-saobraćajnoj školi u Mostaru. Godine 2011. na Fakultetu humanističkih nauka izabran je u zvanje asistenta, uža naučna oblast lingvistika, poslije čega je u svojstvu saradnika radio na Odsjeku za bosanski jezik i književnost i na Odsjeku za komunikologiju Fakulteta humanističkih nauka, te na Nastavničkom fakultetu Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru. Od 2010. učestvuje na domaćim i međunarodnim naučnim i stručnim konferencijama o lingvistici i filologiji. Svoje radove objavljuje u lingvističkoj periodici u Bosni i Hercegovini i inostranstvu (u Sloveniji, Hrvatskoj, Poljskoj, Crnoj Gori, Makedoniji, Sjedinjenim Američkim Državama...). Godine 2014. objavio je prvu autorsku knjigu: *Ogledi iz lingvistike i filologije*, zatim 2018. godine knjigu *Bosanski jezik: statusna pitanja bosanskog jezika kroz historiju i historija nauke o bosanskom jeziku*, a 2020. godine kao prvi autor koautorsku knjigu *Bosanski akcenatski priručnik* (nagrada Savjeta za nauku i umjetnost Univerziteta u Sarajevu kao izdanje od posebnog nacionalnog interesa). Također, 2021. godine objavljuje knjigu *Sintaksička homonimija i ambigvitet: tipovi sintaksičke dvosmislenosti*, zatim 2023. godine knjigu *Prilog kur'anskoj teoriji jezika i govora*, te 2024. godine knjigu *Bosanski jezik i školstvo 1823–2023*, a 2025. kao prvi autor koautorsku knjigu *Arebički epitafi na bosanskom jeziku na nišanima XX vijeka u Mostaru i široj okolini*. Od februara 2016. zaposlen je u Institutu za jezik Univerziteta u Sarajevu kao stručni saradnik za lingvistiku, a već od aprila 2017. biran u zvanje naučnog saradnika te od januara 2021. u zvanje višeg naučnog saradnika. Direktor je Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu.

Radovi Jasmina Hodžića objavljeni od prethodnog izbora u zvanje

Recenzirane knjige (4):

1. Hodžić, Jasmin (2021): *Sintaksička homonimija i ambigvitet: tipovi sintaksičke dvosmislenosti*, Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo

2. Hodžić, Jasmin (2023): *Prilog kur'anskoj teoriji jezika i govora*, Connectum, Sarajevo
3. Hodžić, Jasmin (2024): *Bosanski jezik i školstvo 1823–2023*. Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo
4. Hodžić, Jasmin i Alađuz, Enis (2025): *Arebički epitafi na bosanskom jeziku na nišanima XX vijeka u Mostaru i široj okolini*, Mežlis Islamske zajednice Mostar

Radovi u indeksiranim naučnim časopisima (10):

1. Hodžić, Jasmin i Greenberg, Marc (2024): „Neo-Štokavian Accent“, In: M. L. Greenberg (ed.), *Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online*. Brill. ISSN: 978-90-04-32689-7
2. Hodžić, Jasmin i Kaćka, Muljaim (2024): „Pokazatelji statusa bosanskog jezika na Kosovu na osnovu dokumenata iz Osmanskog arhiva u Istanbulu“, *Lingua Montenegrina*, 33, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, str. 37–47.
3. Hodžić, Jasmin (2023): „Bosnian Language and Education in the Bosnian Vilayet – a Sociolinguistic Approach“, *Bosnian Studies*, 7/2, BZK „Preporod“, Sarajevo, str. 38–60.
4. Hodžić, Jasmin (2023): „Pitanje odmaka od Novosadskog dogovora u Bosni i Hercegovini sedamdesetih godina prošlog vijeka“, *Lingua Montenegrina*, god. XVI/1, br. 31, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, str. 23–38.
5. Hodžić, Jasmin (2022): „Zvanični bosanski jezik u počecima bh. školstva: bošnjaštvo i bosanski jezik u udžbenicima bosanskih franjevaca Ambrože Maticia i Augustina Miletića“, *Bosniaca: časopis Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine*, Vol. 27, No. 27, NUBBiH, Sarajevo, str. 114–129.
6. Hodžić, Jasmin (2022): „Stavovi srpskih političara o jeziku u Bosni i Hercegovini 1991–1995.“, *Historijski pogledi*, br. 8, Centar za istraživanje moderne i savremene historije, Tuzla, str. 370–387.
7. Hodžić, Jasmin (2022): „Bosanski jezički identitet i popisi stanovništva 1991. i 2013. – sociolingvistički prisutp (s fokusom na pitanja jezika i školstva)“, *Lingua Montenegrina*, XV/2, br. 30, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, str. 83–98.
8. Hodžić, Jasmin i Musić, Elvir (2022): „O jednom bosnevijskom rukopisu iz porodične biblioteke Abdulaha ef. Maglajlije iz Rudog“, *Književni jezik*, br. 33, Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo, str. 83–104.
9. Hodžić, Jasmin (2021): „Accentual Doublets in Standard Languages in the Neo-Štokavian Base: Bosnian Standard Accentuation with a Focus on the Accentuation of Verbs“, *Studies in Polish Linguistics*, Jagiellonian University Press, Kraków, str. 1–21.

10. Hodžić, Jasmin (2021): „Hrvatski i bosanski jezik u RBiH (1992–1995) u svjetlu teorije jezičkog imperijalizma: jezička politika i školstvo“, *Slavia Centralis*, Vol. 14, No 1, Department of Slavic Languages and Literatures, Faculty of Arts, University of Maribor, str. 64–79.

Članci u zbornicima radova (5):

1. Hodžić, Jasmin (2024): „Pitanja prozodemskih varijanti muslimanskih imena u bližem bosanskom okruženju i svetost imena u islamskoj tradiciji – izgovor muslimanskih imena u Sandžaku i okolini“, u: Smajić, Ramiza (ur.) (2024): *Antroponimi orijentalnog porijekla: Jezik, kultura, identitet*, Bošnjački institut – Fondacija Adila Zulfikarpašića, Sarajevo, str. 139–151.
2. Hodžić, Jasmin (2023): „Makedonski i bosanski jezik između jezičke pravde i jezičkog imperijalizma“, Zbornik radova sa VII međunarodne naučne konferencije *Makedonski jezik – izvor za naučna istraživanja*, Institut za makedonski jezik „Krstel Misirkov“, Skoplje, str. 283–297.
3. Hodžić, Jasmin (2022): „Homonijski konflikt i homonimični naslovi bosanskih vijesti u vrijeme pandemije Covid-19“, u: Morić-Mohorovčić Borana i Vlastelić, Anastazija (2022): *Širinom filološke misli: zbornik u čast Diani Stolac*, Zagreb – Rijeka, Hrvatska sveučilišna naklada i Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, str. 215–231.
4. Hodžić, Jasmin (2022): „Sintaksička homonimija u ishodima učenja za nastavu sintakse i tretman sintaksičke dvosmislenosti u bosanskim gramatikama“, u: Kalajdzija, Alen (ur.) (2022): *Treći simpozij o bosanskom jeziku (zbornik radova)*, Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo, str. 363–380.
5. Hodžić, Jasmin (2021): „O Maku Dizdaru i početnim tokovima savremene lingvističke bosnistike (s fokusom na pitanje bosanskog jezika i školstva)“, u: Pirić, Alija (ur.): *Zbornik: 50 godina Slova Gorčina*, Udruženje građana „Slovo Gorčina“, Stolac, str. 239–245.

O bibliografiji Jasmina Hodžića relevantnoj za predloženi izbor

Recenzirane knjige

Hodžić, Jasmin (2021): *Sintaksička homonimija i ambigviteta: tipovi sintaksičke dvosmislenosti*,

Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo, str. 293

ISBN 978-9958-620-46-1. COBISS.BH-ID 47016198.

Ova knjiga prerađena je i dopunjena verzija autorove doktorske *disertacije Tipovi sintaksičkog ambigviteta u bosanskom jeziku* (Fakultet humanističkih nauka u Mostaru, 2017). Osim uvodnog dijela, zaključka i literature, knjiga sadrži još deset poglavlja. Poglavlje *Utjecaj*

različitih jezičkih nivoa na sintaksičku homonimiju (str. 26–31) tretira međuzavisnost i povezanost fonologije, morfologije i semantike sa sintaksom u kontekstu rasprave o sintaksičkom ambigvitetu. Naročito je važna ovdje poentirana rasprava o odnosu gramatike i značenja, s obzirom na razilaženja lingvista u vezi s ulogom semantike u izboru sintaksičke sastavnice, a naročito i u vezi s raspravama o granicama između sintakse i semantike. Posebno bitnim ističe se i dio rasprave o kategoriji ovjerenosti rečenice naspram kategorije razumljivosti ili naspram mogućnosti ispravne interpretacije, gdje se autor priklanja stavu da ovjerenost ne smije biti zamijenjena mogućnošću interpretacije i s razumljivošću. Iz svega proizlazi da se sintaksički ambigviteta treba razrješavati prvo na strukturnom, pa tek onda na semantičkom i kontekstualnom planu. Poglavlje *Sintaksička homonimija u ishodima učenja za nastavu sintakse* (str. 32–54) kreće se između tradicionalnog i savremenog načina podučavanja i poučavanja, operirajući terminima lingvističke i komunikacijske kompetencije, gdje se zaključuje da je upravo pitanje sintaksičke homonimije jedna od ključnih pojava bitnih za komunikacijsku kompetenciju a time i ishode učenja za nastavu sintakse orijentiranu prema savremenom reformiranom modelu. U istom poglavlju pregledno se pokazuje kako je pitanje sintaksičke dvomislenosti obrađeno u tradicionalnim gramatikama. Poglavlje *Komparativna analiza homonimnih sintaksičkih struktura* (str. 55–71) donosi pregled i analizu primjera sintaksički dvosmislenih sintagmi i rečenica u engleskom jeziku i ruskom jeziku kao i njihovih ekvivalenata u bosanskom jeziku. Poglavlje *Leksičko-gramatički izvori sintaksičke dvomislenosti i homonimije sintaksičkih struktura* (str. 72–127) pokazuje distribuciju leksičko-gramatičkih uzroka sintaksičke dvomislenosti kao takve, odnosno, na konkretnim primjerima uočava se da se pojedine morfološke kategorije uzimaju za direktni uzrok sintaksičke dvomislenosti. Poglavlje pod nazivom *Kontekstualiziranje dvomislenosti homonimnih sintaksičkih struktura* (str. 129–145) polazi od toga da u ostvarenoj jezičkoj upotrebi sintaksički ambigviteta može biti poželjan/namjeran – u humorističkim tekstovima (šalama i vicevima), književnim ostvarenjima i sl., te nepoželjan/nenamjeran – u administrativno-pravnom, žurnalističko-publicističkom stilu i u prijevodnim tekstovima. Naročito se propituje pitanje potencijalnih i ostvarenih sintaksički ambigvitetnih struktura u odnosu na ulogu konteksta (i u direktnoj je vezi s drugim poglavljem koje govori o utjecaju drugih jezičkih nivoa na sintaksičku homonimiju). Poglavlje *Dvosmislenost homonimnih rečenica na primjeru različitih funkcionalnih stilova* (str. 152–202) kao sedmo poglavlje operira konkretnim primjerima ostvarene jezičke prakse koja pokazuje homonimne rečenične strukture i sintaksičku dvomislenost u različitim funkcionalnim stilovima, najprije u žurnalističkom, administrativno-pravnom i naučnom, kao stilovima koji bi morali biti precizni, tačni i jednoznačni, a onda i u primjerima prijevodnih i književnih tekstova.

Poglavljem *Šta nije sintaksički ambigviteta?* (str. 204–206) na osnovu preciznog definiranja kako se sintaksički ambigviteta ostvaruje i koje su njegove osnovne vrste, daju se određeni primjeri koji po svojoj suštini jesu dvosmisleni i liče na sintaksički dvosmislene konstrukcije, ali po svojoj formi ipak to nisu. Poglavlje *Sintaksička dvomislenost u procjeni izvornih govornika* (str. 207–210) kao deveto poglavlje analizira rezultate provedene ankete koja sadrži listu reprezentativnih primjera dvosmislenih sintaksičkih struktura u bosanskom jeziku, s ciljem definiranja *stepena ambigvitetnosti* i *indeksa stepena ambigvitetnosti*, s obzirom na inače nejednak međuodnos različitih mogućnosti rečenične interpretacije – nekada su one podjednake, nekada je jedna manje ili više dominantna u odnosu na druge, i sl. Deseto poglavlje

Tipovi sintaksičke dvosmislenosti (sintaksičkog ambigviteta) (str. 216–243) primjere sintaksički dvosmislenih konstrukcija razvrstava na *strukturalni, transformacioni, referencijalni i determinativni* ambigvitet, uz dodatne primjere koje ne pripadaju ovim kategorijama. Posljednjim poglavljem *Kratke upute za disambigvaciju (razrješavanje dvosmislenosti)* (str. 245–246) na stilskoj ravni daju se smjernice za poduzimanje koraka kojim će se na nivou strukture, bez obzira za kontekst, izbjeći sintaksička homonimija i dvosmislenost tamo gdje nije poželjna.

Hodžić, Jasmin (2023): Prilog kur'anskoj teoriji jezika i govora,

Connectum: Sarajevo, str. 142

ISBN 978-9926-39-004-4. COBISS.BH-ID 57873926.

Knjiga *Prilog kur'anskoj teoriji jezika i govora* iz teolingvističke i općelingvističke perspektive, te na osnovu dodatnih interdisciplinarnih filoloških, psiholoških i socioloških te književnoteorijskih uvida, dodatno razrađuje postavke *teorije o božanskom porijeklu jezika*, ovdje naznačene kao *kur'anske teorije jezika i govora*, odnosno, teorije jezika i govora postavljene na osnovu uvida u postulate kur'anskog teksta. Osim uvodnog i zaključnog dijela te literature, knjiga sadrži još sedam poglavlja. U uvodnom dijelu pregledno se daju dosadašnja istraživanja ovog fenomena u lingvističkoj bosnistici i bosanskoj islamistici i filologiji Kur'ana (islamskoj teologiji), s precizno navedenim i obrazloženim dosadašnjim istraživanjima ove teme, da bi se na već postojeća istraživanja dao „prilog“ (što je i dio naslova knjige), kao jedan vid dopunskog uvida u pitanje teorije jezika na osnovu postulata kur'anskog teksta. Osnovu ovog „priloga“ čini korpusno istraživanje kur'anskog pojma *mantiq* (govor, govorenje, dar govora, sposobnost i mogućnost govorenja, elokvencija i logika), istoimeno poglavlje broj sedam (7), na osnovu kojeg se postavlja teorija govorne sposobnosti prema postulatima kur'anskog teksta, a preko niza različitih primjera. U prvom poglavlju (*Pigmalion*) na osnovu širih filoloških uvida analiza daje se teorija svijeta kao teorija teksta, uz detaljnu analizu pojma autoreferencijalnosti u postmodernoj književnoj teoriji (na konkretnim primjerima domaćih i svjetskih autora), primijenjenoj i na kur'anski tekst kao takav, gdje su pomjerene tačke u trouglu na relaciji Autor – Tekst – Čitalac, tj. gdje su i autor i čitalac dio samog teksta. Drugo poglavlje (*Uloge*), na primijenjen način utvrđuje postulate postmoderne teorije književnosti i umjetnosti uopće na primjere analize dvije priče – dva filmska ostvarenja, pokazujući kako u primjeni izgledaju postulati iz prethodnog poglavlja, gdje se, aluzivno, opet upućuje i na sam odnos kur'anskog teksta i stvorenog svijeta. Trećim poglavljem (*Probuđeni spavač: Sanjar*) produbljuju se prva dva, na način da se kroz kur'anski tekst i kroz primjere iz života analizira karakter svijeta snova naspram svijeta realnosti, a sve u kontekstu pitanja imaginarnosti stvarnog i stvarnosti imaginarnog, u odnosu na prva dva poglavlja. S obzirom na duhovnu podlogu jezičke djelatnosti i na *jezik kao emanaciju duha* (W. Humboldt), kroz analizu načina na koji funkcioniše svijet snova u ovom poglavlju izoluje se pitanje duše i duha, kroz izvore islamske tradicije i teologije, gdje se detaljno raspravlja o njihovoj prirodi (s obzirom na to da upravo duh omogućuje život i govornu djelatnost kao takvu). Četvrtim poglavljem (*Knjiga lica*) pokazuje se u praksi primjena postulata iz prva dva poglavlja, gdje se raspravlja o *zapisanom svega što se događa* ali i *zapisanom svega što će se dogoditi*, na osnovu čega se iznova dovodi

u vezu s teorijom svijeta u odnosu na teoriju teksta/zapisanog/knjige. Samim tim, u narednom, petom poglavlju (*Agregatna stanja knjige*) raspravlja se o tome šta sve može biti knjiga, kao medij ili prijenosnik informacije, dok se u šestom poglavlju (*Abrakadabra*) vodi rasprava o stvaranju riječima, napose i kroz kur'anski tekst, čime se potvrđuju svi ranije izrečeni postulati o odnosu jezika, čovjeka, svijeta i knjige.

Hodžić, Jasmin (2024): *Bosanski jezik i školstvo 1823–2023*.

Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, str. 548

ISBN 978-9958-620-63-8. COBISS.BH-ID 62731526.

Knjiga *Bosanski jezik i školstvo 1823–2023*. sa sociolingvističkog stanovišta razmatra statusna pitanja bosanskog jezika u društvu u posljednjih dvije stotine godina, pri čemu se taj status najprije ogleda u položaju bosanskog jezika u bosanskom (bosanskohercegovačkom) obrazovnom sistemu. Zato se prati i razvoj školstva od prve bosanske škole modernijeg tipa (iz 1823. godine) kojom započinje era savremenijeg i modernog školstva, kakva poznajemo danas (s organiziranom ustanovom, planom i programom, školskom zgradom i sl.).

Što je i logično, ukupan razvoj društva i države i način organizacije te sam karakter bosanskog upravno-administrativnog sistema kroz historiju diktirao je i karakter formiranih obrazovnih ustanova, ali i karakter i status ljudskih prava i sloboda iskazanih u vidu konkretne društvene potrebe, što je i pravo na obrazovanje na maternjem jeziku i upotreba svog maternjeg jezika u školstvu. S druge strane, pokazuje se prirodnim i to da stabilan položaj narodnog i državnog (državotvornog) bosanskog i bošnjačkog identiteta diktira i sam stabilan položaj bosanskog jezika u konkretnim društvenim okolnostima, što se vidi na primjeru pozitivnog društvenog statusa bosanskog jezika u vrijeme osmanske i austrougarske uprave Bosnom, ali i kroz vraćanje i ponovno pozicioniranje tog statusa već od sredine 20. vijeka, kada jača bosansko (bosanskohercegovačko) društvo u cjelini, sve do povratka savremene bh. nezavisnosti i državnosti. Osim uvodnog dijela, zaključka i literature, ova knjiga sastoji se i od još osam (8) velikih poglavlja, s pripadajućim potpoglavljima (podnaslovima). Poglavlje *Bosanski franjevci i bosanski jezik u ranom periodu modernog bosanskog školstva* (str. 15–31) pokazuje da Bosna i Hercegovina nimalo ne zaostaje ni za susjednim, ni za drugim evropskim i svjetskim zemljama kada je u pitanju razvoj savremenog školstva modernog tipa, a što je još za predočenu temu važnije, pokazuje i pozitivan položaj bosanskog jezika već u ranom periodu savremenog bosanskog školstva modernog tipa, po pripadajućem planu i programu franjevačke škole iz 1823. godine i udžbenicima vezanim za datu školu. S jedne strane, analiziraju se udžbenici bosanskih franjevaca Augustina Miličića i Ambrože Matića, koji se pozitivno odnose prema Bosni, bošnjaštvu i bosanskom jeziku, dok se istovremeno ističe i prohrvatska orijentacija nekih franjevaca, najslikovitije u kontekstu jezika i školstva oličena u djelovanju don Franje Miličića, koji je 1873. napisao *Pravopis* u kojem više puta afirmira hrvatski jezik. Kao preteča, naročito bitnom ističe se i uloga fra Matije Divkovića u ranom pozicioniranju bosanskog jezika u društvu i literaturi. Poglavljem *Razvoj školstva u Bosanskom vilajetu i sociolingvistički pristup bosanskom jeziku i školstvu u periodu osmanske Bosne* (str. 35–65) sveobuhvatnije se analizira pitanje bosanskog jezika u društvu u vrijeme Bosanskog vilajeta, pa i kroz analizu školstva i jezika pravoslavaca i katolika u osmanskoj Bosni i status hrvatskog i srpskog jezika već i u to vrijeme. Ovdje je posebno pokazan i obrađen korpus izvornih

osmanskih arhivskih dokumenata kojim se pokazuje službeni status bosanskog jezika i kod sultana i Visoke Porte, te u široj osmanskoj administraciji, unutar i izvan Bosne. Osim dokumenata o jeziku i školstvu, obično su to odluke o prevođenju različitih zakonskih odredbi ili sultanskih fermana s osmanskog na bosanski jezik, ili dokumenti s podacima o postavljenju ili angažiranju različitih službenika vlasti zato što vladaju jezikom (prevodioci, pisari, savjetnici, vojne starješine, policijske starješine), zatim dokumenti o literaturi (naučnim knjigama, časopisima, autorskoj poeziji i prozi, narodnoj poeziji) na bosanskom jeziku, te o porezima, zakonima, i slično, ali s obaveznim prijevodom na bosanski jezik. Tu su i dokumenti o pojedincima koji znaju više jezika, među kojima je i bosanski, te dvojezični sudski pozivi (na osmanskom turskom i bosanskom), ali i dokumenti o imovini. Važno je istaći da se po datiranju arhivskih dokumenata pozitivan status bosanskog jezika ovdje prati skoro sve do pred kraj austrougarske uprave Bosnom. U ovom poglavlju pokazana je i uloga bosanskih medresa u kojima su se prepisivala poznata djela (pisana na perzijskom, arapskom ili turskom) koja su bila u upotrebi u osmanskom školskom sistemu, a posebno uloga Gazi Husrev-begove medrese (već od 1537. godine). Pokazano je kako se u Gazi Husrev-begovoj biblioteci čuva prijepis djela Tuḥfe-i Šāhidī (Ibrahim dede Šahidi) nastao 1798. godine, koji sadrži objašnjenja mnogih riječi i na bosanskom jeziku. "Ispred bosanskih ekvivalenata stoje izrazi *bi-lisani-bosnevi* (na bosanskom jeziku) odnosno *bosnaca/bosanġa* (ili *bosnaġa*). Na nekim mjestima bosanski jezik naziva *bosnevice*." – što potvrđuje da se bosanski jezik nalazi u bosanskom obrazovnom sistemu i prije nego što su osnovane škole čiji je program bio na bosanskom jeziku. Trećim poglavljem naslovljenim kao *Jezik i počeci modernog školstva u Srbiji s prikazom ranog utjecaja na Crnu Goru i Makedoniju* (str. 113–158), te četvrtim poglavljem *Hrvatski jezik i savremeno školstvo: od početaka razvoja do kraja XX vijeka* (str. 159–217), komparativno se pokazuje stanje maternjeg jezika, školstva i šireg društva u Srbiji i Hrvatskoj, s predočenom arhivskom građom o pozitivnom i široko rasprostranjenom statusu hrvatskog odnosno srpskog jezika kao takvog. Stabilan status ovih jezika u tamošnjim društvima i obrazovnim sistemima korespondira s vremenom sredine XIX vijeka, kao i u Bosni i u ostatku Evrope. Poglavlje *Bosanski jezik i školstvo za vrijeme austrougarske uprave, uz prikaz srpske i hrvatske nacionalne propagande u Bosni i Hercegovini* (str. 217–268) traži korijene sadašnjeg stanja dezintegracije bosanskohercegovačkog društva i države, prateći naročito uspješno realizovane aktivnosti srpske i hrvatske nacionalne propagande započete još u osmansko doba. Na konkretnim primjerima pokazane su izrazito nacionalistički pa čak i šovinistički stavovi i pretenzije prema Bosni i Hercegovini. Interesantnom se postavlja činjenica da zvanično ukidanje bosanskog jezika šk. 1907/1908. godine korespondira s vremenom konačnog raskida osmanskih vlasti s Bosnom i Hercegovinom, s obzirom na to da je aneksija završena tek 1908. U ovom dijelu naročito se analizira i pojava izrazitog (re)aktiviranja bosanske arebičke pismenosti u ovom vremenu, s obzirom na Čauševićevu reformu arebice s početka 20. vijeka, nakon čega Bošnjaci muslimani službeno prihvataju da pišu i izdaju knjige arebicom, nakon čega je ovo pismo prodrlo i do javnih (uličnih) natpisa. U svemu tome, otvoreno, i kroz dokumente, afirmira se i bosanski jezik, a bosanska arebička pismenost ostaje živjeti u vrijeme Kraljevine Jugoslavije, pa čak i u drugoj polovici 20. vijeka – zapravo sve do danas. Poglavljem *Jugoslavensko školstvo i bosanski jezik: Odmak od Bečkog i Novosadskog dogovora (zasnivanje bosanske jezičke politike i osnivanje Instituta za jezik)* (str. 285–324) detaljno se analizira priroda jezičke politike u kontekstu relacija etnonacionalnog određenja jezičkih

identiteta spram zajedničkog jezika, pri čemu se pokazuje bitna razlika između dva poznata dogovora o zajedničkom jeziku, ali i gdje se prate zvanična odstupanja i od jednog i od drugog dogovora, gdje prije svega srpski i hrvatski jezički identiteti (p)ostaju živjeti, i gdje se, naročito sedamdesetih godina 20. vijeka zasniva specifična bosanskohercegovačka jezička politika sa stanovitim probosanskim karakterom i orijentacijom. Ovome će dati doprinos naročito ukupna društvena djelatnost Alije Isakovića i Maka Dizdra u naznačeno vrijeme, što je dovelo do toga da se oživi narativ o bosanskom jeziku već šezdesetih i sedamdesetih godina 20. vijeka (kada zajednički standard već počinje da se zvanično raslojava), gdje će javno o bosanskom jeziku biti govora u svakoj dekadi i sve do savremene nezavisnosti i obnove bh. državnosti. Ovdje se naročito analizira uloga Sarajeva kao trećeg lingvističkog centra, s posebnih fokusom na osnivanje i djelatnost Instituta za jezik u Sarajevu 1972. godine. Poglavlje *Srpski i hrvatski jezički imperijalizam i bosanski jezik krajem XX i početkom XXI vijeka* (str. 342–436) detaljno opisuje šire stanje u društvu, napose u školstvu, na prijelazu iz jugoslavenskog u savremeno bosansko doba, gdje se na mikroplanu prate tokovi progresije hrvatske i srpske jezičke, nacionalne i (para)državne svijesti unutar Bosne i Hercegovine od vremena s početka devedesetih godina prošlog vijeka, do danas, ali i državotvorna bosanska društvena djelatnost. Posebno su karakteristični izvorni dokumenti (školske svjedodžbe) iz vremena rata i poraća. Današnje stanje u dezintegraciji obrazovnog sistema i jezičkog identiteta samo su dio sistema sveukupnih bosanskohercegovačkih dezintegracija i rasparčanosti, pa tako, osim što danas nije do kraja integriran bosanski (bosanskohercegovački) obrazovni sistem, slično stanje vlada i u drugim sferama društva, kao što energetski i zdravstveni sektor, sportski sektor, a naročito npr. i poštanski saobraćaj, platni promet i sl. Posljednje poglavlje pred zaključkom, naslovljeno kao *Društvo, bosanski jezik i školstvo danas u Bosni i Hercegovini i regionu* (str. 445–498), kao i prethodna poglavlja, obiluje izvornim dokumentima, napose dokumentima školske dokumentacije i evidencije, na osnovu kojih se može sagledati stanje u društvenom položaju maternjeg jezika (maternjih jezika), karakter organizacije obrazovnog sistema te karakter organizacije društva u cjelini. Važni su zaključci da se bosanski jezik danas, osim po stabilnom statusu u društvenom uređenju Brčko distrikta i u kantonima u kojima se nalaze škole koje plan i program izvode na bosanskom jeziku, također može naći i u prostoru ratom okupiranih dijelova Bosne i Hercegovine, pod sadašnjom hrvatskom ili srpskom dominacijom, konkretno i u srpskim i u hrvatskim školama – što su sporadični ali postojani primjeri. S druge strane, uprkos uglavnom negativnom statusu bosanskog jezika na prostoru ratom okupiranih dijelova Bosne i Hercegovine pod sadašnjom srpskom ili hrvatskom dominacijom, pozitivan status bosanskog jezika danas svjedočimo u školama od Sjeverne Makedonije do Slovenije, i u Srbiji i Hrvatskoj, i u Crnoj Gori i na Kosovu – što pokazuju dokumentovane školske svjedodžbe, ali i kontekstualizirani opis kratke historije bosanskog jezika u školstvu u bližem regionu. Knjiga je na kraju potkrijepljena s preko stotinu jedinica literature i preko pedeset različitih izvora iz kojih je ekscerpirano više stotina pojedinačnih primjera relevantnih za naznačenu temu. Knjiga je veoma važna i na svoj način nezaobilazna za bosansku sociolingvistiku i bosanski jezik.

Hodžić, Jasmin; Alađuz, Enis (2025): *Arebički epitafi na bosanskom jeziku na nišanima XX vijeka u Mostaru i široj okolini*.

Medžlis Islamske zajednice Mostar, str. 364

ISBN 978-9926-8349-7-5. COBISS.BH-ID 62803718.

Knjiga *Arebički epitafi na bosanskom jeziku na nišanima XX vijeka u Mostaru i široj okolini* kao izvornu građu s terenskog istraživanja donosi jedinstven korpus od oko blizu stotinu stihovanih arebičkih epitafa na bosanskom jeziku i još tridesetak jednostavnijih kraćih epitafa u dodatku (str. 115–364), kao raritet i dosada neobrađen korpus bosanske pismenosti, književnosti i umjetnosti. Grad Mostar i njegova šira okolina (Stolac, Čapljina, Ljubuški, Blagaj, Tebinje, Nevesinje i Konjic) čuvaju ove jedinstvene tekstove bosanske kulturne baštine, prvi put predstavljene u izvornom obliku unutar korica ove knjige. Uz korpus izvornih fotografija natpisa na nišanima, napravljenih tokom istraživanja građe na terenu, u knjizi se daju i prijepisi reformiranom Čauševićevom arebicom (da bi se lakše mogao pratiti izvorni tekst), a sve prati i latinična transkripcija. Uz natpise na latinici, dati su podaci o lokaciji uz priloženi namjenski izrađeni *QR-code* koji preko internetske navigacije vodi do mjesta predstavljenih spomenika.

Uvodna studija (str. 7–105), naslovljena kao *O tradiciji pisanja bosanskom arebicom s fokusom na epigrafsku pismenost XX vijeka*, osim što analizira epigrafsku arebičku pismenost na bosanskom jeziku, s fokusom na epitafe iz Mostara i šire okoline, ali i pronađene pojedinačne epitafe u ostatku Bosne i Hercegovine, dodatno govori i o novijoj tradiciji pisanja bosanskom arebicom, od prve decenije 20. vijeka pa sve do savremenog doba, i to kroz književne tekstove, jezičke priručnike, rukopisne rječnike, prijevode Kur'ana, novinske tekstove i vjersku literaturu (ilmihale, tedžvide, mevlude i dr.), ali i privatnu prijepisku i javne natpise.

Naročito u odnosu na raniji opis bosanske epigrafske pismenosti i književne umjetnosti, ova knjiga zasigurno je svojevrsno kapitalno djelo u ovoj oblasti, naročito stoga što se o ovome fenomenu u okvirima bosnističkih istraživanja nije govorilo.

Pojedinačni autorski članci

Od svih svih 15 (petnaest) članaka koji spadaju u kategoriju naučnih radova koje je autor objavio nakon prethodnog izbora u zvanje, pet (5) radova u zbornicima i deset (10) radova u časopisima, u konkursnoj dokumentaciji dostavljeno je 13 (trinaest) radova, kategoriziranih u priznatim i relevantnim bazama podataka, i to:

1. „Accentual Doublets in Standard Languages in the Neo-Štokavian Base: Bosnian Standard Accentuation with a Focus on the Accentuation of Verbs“ (**SCOPUS, Q3**)
2. „Neo-Štokavian Accent“ (ISSN: 978-90-04-32689-7, **Brill – priznati strani izdavač**)
3. „O jednom bosnevijskom rukopisu iz porodične biblioteke Abdulaha ef. Maglajlije iz Rudog“ (**MLA, CEEOL**)

4. „Homonimski konflikt i homonimični naslovi bosanskih vijesti u vrijeme pandemije Covid-19“ (**Hrvatska sveučilišna naklada Zagreb i Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci – priznati hrvatski izdavači**)
5. „Bosnian Language and Education in the Bosnian Vilayet – a Sociolinguistic Approach“ (**CEEOL**)
6. „Zvanični bosanski jezik u počecima bh. školstva: bošnjaštvo i bosanski jezik u udžbenicima bosanskih franjevacu Ambrože Matića i Augustina Miletića“ (**Web of Science – Emerging Sources Citation Index**)
7. „Makedonski i bosanski jezik između jezičke pravde i jezičkog imperijalizma“ (**Institut za makedonski jezik „Krstel Misirkov“ Skoplje – priznati strani izdavač**)
8. „Pokazatelji statusa bosanskog jezika na Kosovu na osnovu dokumenata iz Osmanskog arhiva u Istanbulu Miletića“ (**Web of Science - Emerging Sources Citation Index**)
9. „Hrvatski i bosanski jezik u RBiH (1992–1995) u svjetlu teorije jezičkog imperijalizma: jezička politika i školstvo“ (**SCOPUS, Q3**)
10. „Pitanje odmaka od Novosadskog dogovora u Bosni i Hercegovini sedamdesetih godina prošlog vijeka Miletića“ (**Web of Science - Emerging Sources Citation Index**)
11. „Pitanja prozodemskih varijanti muslimanskih imena u bližem bosanskom okruženju i svetost imena u islamskoj tradiciji – izgovor muslimanskih imena u Sandžaku i okolini“ (**DOI:10.52450/ZRAO06, Bošnjački institut – priznati domaći izdavač**)
12. „Stavovi srpskih političara o jeziku u Bosni i Hercegovini 1991–1995.“ (**SCOPUS, Q3**)
13. „Bosanski jezički identitet i popisi stanovništva 1991. i 2013. – sociolingvistički prisutp (s fokusom na pitanja jezika i školstva) Miletića“ (**Web of Science – Emerging Sources Citation Index**)

Opis pojedinačnih radova

1. U radu „Accentual Doublets in Standard Languages in the Neo-Štokavian Base: Bosnian Standard Accentuation with a Focus on the Accentuation of Verbs“ govori se o zajedničkim problemima u pitanjima mogućnosti konačnog definiranja jasne akcenatske norme u standardnim jezicima na novoštokavskoj osnovici (bosanskom, hrvatskom, srpskom i crnogorskom), kroz odnos normativne akcentologije spram pitanja akcenatskih dubleta i varijantnosti u akcentuaciji, gdje se prvo na teorijskoj osnovi a onda i na praktičnim primjerima postavlja mjesto akcenatskim dubletima i definira njihova uloga u procesu izgradnje akcenatske norme. Posebno se govori o izvorima bosanske ortoepske (akcenatske) norme i akcenatskim dubletima u bosanskom jeziku, da bi se detaljno prešlo na razradu problema akcentuacije glagola kroz pitanja njihovih akcenatskih varijantnosti u bosanskom jeziku. Izvori za proučavanje jesu teorijske postavke bosanske, hrvatske i srpske akcentuacije, te praktična rješenja iz normativnih rječnika bosanskog jezika u poređenju s primjerima zabilježenim na različitom dijalekatskom prostoru, a naročito primjerima iz Bosanskohercegovačkog dijalekatskog kompleksa.

2. Rad „Neo-Štokavian Accent“ bavi se novoštokavskim akcenatskim sistemom (NŠA) i inovacijama u prozodiji riječi standardnih jezika i mnogih dijalekata koji su u osnovi bosanskog, hrvatskog, crnogorskog i srpskog jezika. Sinhronijski, tri su osnovne karakteristike NŠA: prvo, razlike između četiri (novo)štokavska akcenta, prvenstveno odnos između dva

kratka akcenta; drugo, novoštokavski akcent prelazi na proklitiku (prenošenje akcenta); i treće, očuvanje ili eliminiranje postakcenatske dužine kao specifičnosti klasične akcenatske norme. Posebna pažnja posvećena je tipovima NŠA u dijalektima, kao i njihovim prozodijskim dominantnim osobinama u odnosu prema standardnim jezicima (kroz pitanje distribucije osnovnih karakteristika novoštokavskih inovacija). Razmatraju se i dijalekatski i standardni sistemi akcentuacije. Naročito se govori o bosanskom i crnogorskom uvidu u temu, zbog centralnog i južnog položaja novoštokavskih inovacija, kroz pitanje definiranja južne štokavštine, pa se uz tradicionalnu podjelu štokavskoga govornog područja na istočne i zapadne štokavske govore, ispituju i opisuju tendencije u južnoj štokavštini, a posebno kroz vezu između južnoštokavskog dijalekatskog sistema i fenomena NŠA u cjelini.

3. U radu „O jednom bosnevijskom rukopisu iz porodične biblioteke Abdulaha ef. Maglajlije iz Rudog“ daje se faksimil izvornika te transliteracija s arebice na latinicu bosanskog arebičkog rukopisa iz 20. stoljeća, naslovljenog kao *Insansko stanje u času smrtnoga nastupanja*. To je stihovani tekst od petnaest stranica, u približnom formatu A5, u jedanaestercu, pisan reformiranom bosanskom arebicom, dostupan u formi kopije (s) nepoznatog izvornika, pronađen u ličnoj biblioteci Abdulaha ef. Maglajlije. Rukopis sadrži i podnaslove, kao: *Dušini povici nakon izlaska iz tijela* (str. 5), *Stanje zemlje đe će se insan ukopati govori* (str. 13), ili *Stanje kabura govori* (str. 15), pa čak i minijaturene ilustracije prije svakog podnaslova (1. Mjesto opremanja mejta, s istaknutim ibrikom, str. 5; 2. Mejt umotan u ćefine, str. 12; 3. Kabur s nišanima, str. 14). Date su osnovne jezičke karakteristike rukopisa, naročito one za moguće definiranje njegova porijekla. Karakteristične su jezičke odlike rukopisa koje ga moguće preciznije po autorstvu/lokalizaciji određuju: *najdoh* (nadoh), *izajde* (izađe), *izide* (iziđe), *unide* (uniđe), *postavit* (postavljen), *vaske* (vas), itd.

4. Članak „Homonomski konflikt i homonimični naslovi bosanskih vijesti u vrijeme pandemije Covid-19“ analizira praktične primjere dvosmislenih sintaksičkih konstrukcija. Kroz analizu strukture naslova novinskih vijesti u vrijeme pandemije Covid-19 izdvojeni su i obrađeni naslovi koji proizvode homonomski konflikt, s ciljem analize njihove homonimičnosti, odnosno sposobnosti homonimnih naslova da proizvedu dvosmislenu poruku. Od više tipova sintaksičke dvosmislenosti ovdje se izdvaja dvosmislenost po obimu determinacije (ambigvitet po djelokrugu), uz još dominantno prisutan i referencijalni tip dvosmislenosti. Pokazuje se da se homonimičnost ne zadržava samo na naslovu kao izoliranoj jezičkoj strukturi, gdje praktično dolazi do izražaja nepotpuna jezička (lingvistička i komunikacijska) kompetencija, uz narušena dva osnovna obilježja žurnalističkog stila: jasnoća i informativnost. Rad je dao doprinos i u tome da se izvedu zaključci i o nekim općim svojstvima sintaksičke homonimije i homonimičnih jezičkih struktura.

5. U radu „Bosnian Language and Education in the Bosnian Vilayet – a Sociolinguistic Approach“ na osnovu arhivske građe i obrade naznačene literature o jeziku i školstvu, historiografski, analitički i kritički obrađuje se sociolingvistički aspekt ključnih pitanja statusa maternjeg jezika i domaćeg školstva u društvenom poretku izgrađenom u vrijeme Bosanskog vilajeta. Školstvo u periodu Bosanskog vilajeta posebno je značajno proučavati u domeni cjelokupne historije bh. školstva, naročito u kontekstu otvaranja Vilajetske štamparije i tadašnjeg intenziviranja bosanske pisane riječi uopće, a posebno s obzirom na to da je u to

vrijeme provedena i sistemska obrazovna reforma u okviru osmanske administracije. Također, upravo se već sredinom stoljeća u vrijeme Bosanskog vilajeta javljaju i živi procesi srpske i hrvatske nacionalizacije na bosanskom tlu, što će dati dodatnu važnost proučavanju jezika i školstva sa sociolingvističkog stanovišta. Ovdje se potvrđuje teza o službenom odnosu osmanskih vlasti prema bosanskom jeziku u tadašnjem društvu, s pozitivnim društvenim statusom samog bosanskog jezika. Utvrđeno je i to da su vlasti Bosanskog vilajeta imale direktnog upliva i u pitanja organizacije i sistematizacije pojedinačnih pitanja školskog sistema, npr. kod službenog odobrenja školskih programa ili kod vođenja domaće udžbeničke politike.

6. Članak „Zvanični bosanski jezik u počecima bh. školstva: bošnjaštvo i bosanski jezik u udžbenicima bosanskih franjevacu Ambrože Matića i Augustina Miletića“ razmatra ulogu bosanskih franjevacu u očuvanju bošnjačkog narodnog identiteta i bosanskog jezika u društvu, naročito kroz udžbeničku literaturu i školstvo. Na osnovu dostupne arhivske građe i dodatnih izvora iz literature, ovdje se sa sociolingvističkog aspekta pristupa analizi udžbenika bosanskih franjevacu Ambrože Matića i Augustina Miletića u kontekstu imenovanja jezika i jezičkog identiteta, kao primjercima iz korpusa početne udžbeničke literature, one koja se odnosi na rani period ili na sami početak bosanskohercegovačkog školstva savremenog (modernijeg) tipa, s ciljem sagledavanja identitarnih jezičkih pitanja koja su u uskoj vezi i s pitanjem narodnog identiteta i nacionalnog identiteta. Polazna osnova jeste program državne (franjevačke) osnovne škole u Tolisi (Orašje), od 1823. godine, nakon čega se prelazi na udžbenike *Racsun za pervu i drugu godinu shkulsku iz latinskog u bosanski jezik* (Ambroža Matić, 1827) te *Istomaçegne stvarí potribitii nauka karstjanskoga za uvíxbagne diczè, i çegliadi priprostite u darxavi bosanskoj* (Augustin Miletić, 1828. godine) i *Knjixica rucsna s' upravam koristnim, i uveshibanjem lasnim za mladiche latinski jezik ucseche, u bosanski izgovor sloxena, i na svitlost dana izdana* (Augustin Miletić, 1832).

7. Rad „Makedonski i bosanski jezik između jezičke pravde i jezičkog imperijalizma“ sociolingvistički i historiografski, pokazuje primjere koji potvrđuju da se bosanski i makedonski jezik komparativno mogu analizirati kroz teoriju jezičke pravde ali i kroz teoriju jezičkog imperijalizma. Tokovi prosvjetno-pedagoške prakse, kroz koju se kao u ogledalu prelama širi društveni kontekst, pokazuju da se sama organizacija obrazovanja, a samim tim i pitanje zvaničnog jezika u obrazovanju i širem društvu, postavlja kao slika ukupnih društveno-političkih odnosa. Jezički imperijalizam nerijetko je samo živi pokazatelj stvarnog političkog imperijalizma. Makedonski i bosanski jezik, historiografski gledano, pojavljuju se i u kolosijeku društvenih tokova koji dovode do jezičke pravde, ali često bivaju podvrgnuti upravo jezičkom imperijalizmu, što su procesi koji se mogu pratiti u dijahroniji i sinhroniji ukupnih posmatranih društvenih odnosa. Primjeri jezičke asimilacije, kao posljedice diskriminacije na osnovu jezika, direktno su uzrokovani pojavom živog jezičkog kolonijalizma, imperijalizma i hegemonije. Iza ovakvih procesa stoji paternalistički odnos određene društvene zajednice prema jeziku i jezičkoj zajednici nad kojom se provodi imperijalizam. Ističe se sličnost djelatnosti Alije Isakovića i Maka Dizdara s društvenom djelatnošću Krste Misirkova u okviru naznačene teme.

8. Radom „Pokazatelji statusa bosanskog jezika na Kosovu na osnovu dokumenata iz Osmanskog arhiva u Istanbulu“ pokazuje se da je bosanski jezik imao pozitivan društveni status

u administraciji Kosovskog vilajeta. Kako su sredina 19. i početak 20. stoljeća u kontekstu sagledavanja društveno-političkih odnosa na Balkanu obilježili i smjenu različitih upravno-administrativnih odnosno političkih organa, što se u prvom redu ogleda u odnosu prema slabljenu utjecaja Osmanskog Carstva, naročito u vezi s bosanskim prostorom pod osmanskom vlašću, ipak će se i nakon uspostave austrougarske uprave Bosnom moći u širim društvenim odnosima pratiti svojevrsni ostaci stanja kakvo je za osmanske uprave vladalo u Bosanskom vilajetu. Upravo se sredinom 19. st. osniva i Kosovski vilajet, u kojem se, kao i u Bosanskom vilajetu, može vidjeti pozitivan društveni status bosanskog jezika: osim što je sam Bosanski vilajet ranije dijelom zahvatao i područje teritorije Kosova, čime je bosanski jezik na Kosovu već tada imao pozitivan status. Ovdje se ukazuje na nekoliko dokumenata iz Državnog osmanskog arhiva u Istanbulu koji se odnose na prostor Kosovskog vilajeta, a na osnovu kojih se potvrđuje teza da je i osmanska administracija bila zaslužna za očuvanje pozitivnog društvenog statusa bosanskog jezika.

9. U radu „Hrvatski i bosanski jezik u RBiH (1992–1995) u svjetlu teorije jezičkog imperijalizma: jezička politika i školstvo“ analizira se osjetljiv period bliže bh. historije jezika (jezičke politike) i školstva, pri čemu se pokazuje važnim da je potrebno poznavati sve bitne nijanse kada se detektiraju određeni društveni problem. Analizirani su zakonski dokumenti u vrijeme Republike Bosne i Hercegovine, nakon čega je pokazano da su u širem bh. društvenom kontekstu postojali demokratski i autokratski vladajući režimi koji su se na svoj način odnosili prema pitanju organizacije školstva i statusnim pitanjima maternjeg jezika u školstvu i širem društvu. Detaljno je analiziran prijelazni period iz jugoslavenske vlasti u kontekst republičke bosanskohercegovačke uprave, nakon čega su u društvu egzistirali državni i paradržavni upravni režimi. Pokazano je da je u Bosni i Hercegovini i širem bosanskohercegovačkom društvu prve polovine devedesetih godina prošlog vijeka zvanično u upotrebi u školskom sistemu bio jezik koji je imao različite formulacije naziva: srpskohrvatski jezik, maternji jezik, bosanski ili hrvatski ili srpski jezik, po najstarijim zakonima RBiH; te samo hrvatski jezik po zakonima i ustaljenoj praksi u društvenom uređenju tzv. Herceg-Bosne (kao što je bio i samo srpski jezik na prostoru današnjeg entiteta Republika srpska). Uočeno je da je nametanje i forsiranje hrvatskog jezičkog identiteta u jednom dijelu bh. teritorije rezultiralo etiketiranjem hrvatskog jezika u međunarodnom sudskom procesu kao dijelom hrvatizacije bh. društva. Ovim radom indirektno se aludira i na karakter društvenog problema označenog kao fenomen „dvije škole pod jednim krovom“.

10. Rad „Pitanje odmaka od Novosadskog dogovora u Bosni i Hercegovini sedamdesetih godina prošlog vijeka“ revidira dosada ustaljena mišljenja o karakteru društvenih procesa u tokovima jezičke politike u Bosni i Hercegovini u vrijeme raslojavanja srpskohrvatskog jezičkog stadarda. Ovdje se polazi tragom teze da je činom osnivanja Instituta za jezik u Sarajevu 1972. godine postavljen temelj institucionalnom pristupu jezičkoj politici i novijim lingvističkim istraživanjima u Bosni i Hercegovini, i to s naglašenom bosanskom, a ne nužno jugoslavenskom orijentacijom, gdje su analizirana naročito bitna stajališta izrečena u dokumentima o književnojezičkoj politici u Bosni i Hercegovini u vrijeme pred osnivanje Instituta za jezik u Sarajevu, ali i nakon osnivanja Instituta, čime je Sarajevu nakon Beograda i Zagreba dodijeljen status posebnog jezičkog (lingvističkog) centra, što nije bilo u skladu s

principima na kojima se zasnivao Novosadski dogovor o zajedničkom jeziku koji se razvija oko dva centra, Beograda i Zagreba. Dodatno, zastupanje koncepta blagog i neosjetnog ali ipak dovoljno konkretnog odmaka od Novosadskog dogovora, ovdje je analiziran koncept *Pravopisnog priručnika* 1972. godine u Sarajevu, što je pravopis koji je u tadašnjem filološkom žargonu bio (pre)poznat kao bosanski.

11. Članak „Pitanja prozodemskih varijanti muslimanskih imena u bližem bosanskom okruženju i svetost imena u islamskoj tradiciji – izgovor muslimanskih imena u Sandžaku i okolini“ uz priloženu kraću raspravu o svetosti ili nepovredivosti imena, tj. o historijsko-sociološkim premisama u antroponimiji, sadrži i analizu općih tendencija u akcentuaciji ličnih imena orijentalnog porijekla, najprije kod sandžačkih, a djelimično i kod kosovskih Bošnjaka, na konkretnim primjerima građe iz uzorkovanog korpusa, čime se izvode i zaključci o prozodijskom paralelizmu muslimanskih ličnih imena, ali i postavlja osnova za buduća komparativna i kontrastivna istraživanja ovog pitanja na cjelokupnom južnoslavenskom prostoru, naročito u vezi s relativno neistraženom temom izgovora ličnih imena iz bh. susjedstva spram akcenta ličnih imena u Bosni i Hercegovini. Rezultati ovog rada mogu poslužiti za izradu budućeg rječnika varijantnog izgovora ličnih imena orijentalnog porijekla u Bosni i Hercegovini i regiji.

12. U radu „Stavovi srpskih političara o jeziku u Bosni i Hercegovini 1991–1995.“ analizirane su stenografske bilješke s tzv. Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 1991. do 1995. godine (od januara 1992. tzv. Republika srpskog naroda Bosne i Hercegovine, a od marta 1992. tzv. Srpska republika Bosna i Hercegovina, te od septembra 1992. tzv. Republika Srpska), a s ciljem analize nacionalističkih stavova srpskih političara o jeziku u bosanskohercegovačkom društvu s početka devedesetih godina prošlog stoljeća, ali i s ciljem ukazivanja na zastupanje nekih otvorenih i tolerantnih stavova. Tematski, prati se narativ o upotrebi pisma ili rasprava o odnosu latinice i ćirilice, zatim naročito diskurs o nazivu jezika i međusobnom odnosu pripadajućih jezičkih identiteta Srba, Hrvata i Bošnjaka, a posebna pažnja usmjerena je na pitanje ekavice i model političkog protežiranja i nametanja ekavskog jezičkog identiteta na dijalekatskom prostoru kojem ona izvorno ne pripada. Kako je upotreba ekavice bila najveća tačka sporenja u raspravama srpskih političara, u radu je dat i kratak historijski pregled statusa ekavice u bosanskohercegovačkom društvu, naročito u školstvu. Prateći pojedine formulacije o predloženim ili usvojenim zakonskim odredbama o jeziku s početka devedesetih godina prošlog stoljeća, analizirani su stenogrami s ukupno trinacst skupštinskih sjednica na kojima su se vodile rasprave o jeziku, uz dvadesetak pojedinačno iznesenih stavova u toku skupštinskih procedura. U nekoliko navrata direktno izneseni stavovi srpskih političkih predstavnika na odvojenim skupštinskim sjednicama pozicioniraju srpski u odnosu na bosanski i hrvatski jezik, ali se također mogu pratiti i modeli protežiranja otvorene tolerancije u stavovima o jeziku, s jedne strane, do otvorene diskriminacije i direktnog jezičkog imperijalizma kod zloupotrebe jezika u političke svrhe, s druge strane. Kontekst ovog istraživanja predstavlja odnos prema aktuelnom stanju u vezi sa službenim negativnim stavovima prema jezičkim pravima u bosanskohercegovačkom entitetu Republika srpska.

13. U radu „Bosanski jezički identitet i popisi stanovništva 1991. i 2013. – sociolingvistički pristup (s fokusom na pitanja jezika i školstva)“ razmatra se jezički identitet u Bosni i

Hercegovini na osnovu rezultata posljednja dva popisa stanovništva, a s ciljem sagledavanja identitarnih i statusna pitanja bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika u bosanskohercegovačkom društvu s početka devedesetih i danas. Jezik se dovodi u vezu s narodnim i nacionalnim identitetom te užim i širim konceptom uređenja društva i države. Poseban fokus ovdje je posvećen jezičkom identitetu na području tzv. HZ/HR Herceg-Bosne i na području tzv. Srpske republike Bosne i Hercegovine (danas područje entiteta Republika srpska), gdje se jasno pokazuje da je potpuno suprotno činjenicama nametan hrvatski i/ili srpski jezički identitet na okupiranim dijelovima teritorije Republike Bosne i Hercegovine. Također, dominantni bosanski jezički identitet još iz vremena s kraja jugoslavenske vlasti (1991. godine), a naročito danas, uzimaju se kao polazna osnova za nužno hitno rješavanje problema negativnih statusnih pitanja bosanskog jezika u pojedinim dijelovima Bosne i Hercegovine danas.

Spisak autorovih projekata, patenata ili originalnih metoda iz oblasti za koju se vrši izbor

Jasmin Hodžić u periodu od 2021. do danas aktivno je sudjelovao u pripremi, vođenju i realizaciji više projekata Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu, i to:

Bosanski rječnik akcenatskih varijacija (ozvučeni/online), druga faza (2023–2024): BRAVO 2

U ovome projektu Jasmin Hodžić jedan je od članova projektnog tima koji je pripremio korpus od oko 12.000 natuknica za rječnik akcenatskih dubleta, za koji su već posebno pripremljene i ozvučene natuknice, tj. akcenatski dubleti u zvučnom formatu. Ovaj projekt podržalo je Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo u 2023. godini.

Voditelj projekta i saradnik istraživač na projektu.

Bosanski jezik i školstvo 1823–2023: sociolingvistički pristup (2022–2024)

Rezultat projekta jedna je monografija, dvije tematske izložbe i nekoliko javnih tribina. Voditelj projekta i saradnik na projektu kao jedini istraživač.

Naučna konferencija Razvoj lingvističke bosnistike (povodom 50. godišnjice Instituta za jezik, mart 2022. godine)

Predsjednik Organizacionog odbora i učesnik u programu konferencije, čiji je rezultat objavljeni zbornik radova *Institucionalizacija nauke o jeziku u Bosni i Hercegovini*

Urednik: Jasmin Hodžić (2023).

Dani Instituta za jezik (2022–2024) – naučno-stručna i kulturna manifestacija šireg društvenog karaktera koja se realizira svake godine od 21. 2. do 21. 3. (Međunarodni dan maternjeg jezika, Dan Instituta za jezik, Dan nezavisnosti Bosne i Hercegovine i Svjetski dan poezije)

Voditelj projekta i saradnik na projektu.

Online platforma e-bosanski (2019 – kontinuirano)

Platforma e-bosanski interaktivnog je tipa, lahko dostupna širem spektru korisnika, a sadržajem usmjerena prema onom dijelu šire društveno važnih naučnih i stručnih aktivnosti koje se provode u bosanskom jeziku i savremenoj lingvističkoj bosnistici.

Voditelj projekta i saradnik na projektu.

Časopis *Književni jezik*

U posljednja četiri broja objavljena su 33 autorska članka. Časopis je posebno značajan kao jedini u bosnistici u kojem se objavljuju samo radovi o jeziku.

Urednik: Jasmin Hodžić (2021–2024).

ZAKLJUČAK S PRIJEDLOGOM

Nakon što je izvršila uvid u prijavu i priloženu dokumentaciju kandidata dr. Jasmina Hodžića, na osnovu svega ranije iznesenog, Komisija konstatira da kandidat dr. sc. Jasmin Hodžić, naučni saradnik Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu, ispunjava sve konkursnom procedurom tražene uvjete za izbor u zvanje višeg naučnog saradnika za lingvistiku – bosanski, hrvatski i/ili srpski jezik na Institutu za jezik Univerziteta u Sarajevu.

Komisija još naročito ističe sljedeće:

- Kandidat je u toku 2014. godine objavio knjigu *Ogledi iz lingvistike i filologije*, 2018. godine knjigu *Bosanski jezik: statusna pitanja bosanskog jezika kroz historiju i historija nauke o bosanskom jeziku*, a 2020. godine kao prvi autor koautorski knjigu *Bosanski akcenatski priručnik*.
- U vremenu otkako je izabran u zvanje višeg naučnog saradnika u Institutu za jezik kandidat je objavio petnaest (15) autorskih članaka u priznatim publikacijama, od čega je deset (10) radova u indeksiranim naučnim časopisima i pet (5) radova u zbornicima s međunarodnih naučnih konferencija. Radovi su u priznatim publikacijama s relevantnim bazama podataka.
- U vremenu od prethodnog izbora u zvanje kandidat je objavio četiri (4) knjige, i to: *Sintaksička homonimija i ambigvitet: tipovi sintaksičke dvosmislenosti* (2021), *Prilog kur'anskoj teoriji jezika i govora* (2023), *Bosanski jezik i školstvo 1823–2023*. (2024) i koautorsku knjigu *Arebički epitafti na bosanskom jeziku na nišanima XX vijeka u Mostaru i široj okolini* (2025).
- Kandidat je u vremenu od prethodnog izbora u zvanje kao voditelj i saradnik na projektima učestvovao u pet projekata Instituta za jezik, dva naučnoistraživačka i tri istraživačko-razvojna projekta.
- Kroz svoj ukupni naučnoistraživački i stručni angažman dr. Jasmin Hodžić pokazuje vrijedan naučni doprinos u istraživanjima lingvističke bosnistike, a naročito u oblasti sintakse, sociolingvistike, akcentologije, opće lingvistike i bosanske alhamijado literature, kako to pokazuju i njegovi opisani radovi u formi monografija i članaka. Sve navedeno istovremeno je i svojevrсна garancija naučne i stručne predanosti kandidata u vezi s naučnoistraživačkom problematikom istraživanjima bosanskog jezika i lingvistike, kako to ovaj istraživač pokazuje kroz svoj dosadašnji ukupni angažman.

Komisija jednoglasno konstatira da viši naučni saradnik Instituta za jezik dr. sc. Jasmin Hodžić ispunjava sve propisane uvjete za izbor te predlaže Vijeću Instituta za jezik i Senatu Univerziteta u Sarajevu da prihvati ovaj izvještaj te da u skladu s tim Vijeće Instituta za jezik sačini prijedlog Odluke o izboru u zvanje naučnog savjetnika Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu i proslijedi Senatu Univerziteta u Sarajevu na dalje postupanje.

PRIJEDLOG

Na osnovu svega izloženog Komisija predlaže Vijeću Instituta za jezik Univerziteta u Sarajevu da **izabere dr. Jasmina Hodžića u zvanje naučnog savjetnika** za oblast lingvistika – bosanski, hrvatski i/ili srpski jezik.

Sarajevo, 3. 2. 2025.

KOMISIJA

1.

Dr. sc. Alen Kalajdžija, predsjednik

2.

Prof. dr. Lejla Nakaš, član

3.

Prof. dr. Ismail Palić, član